

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

ANEŽKA MATYÁŠOVÁ

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Prezentace islámu v anti-islámské organizaci IVČRN

Anežka Matyášová

Bakalářská práce

2020

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Anežka Matyášová**
Osobní číslo: **H16153**
Studijní program: **B6101 Filozofie**
Studijní obor: **Religionistika**
Téma práce: **Prezentace islámu v anti-islámské organizaci IVČRN**
Zadávací katedra: **Katedra religionistiky**

Zásady pro vypracování

Student se ve své práci zaměří na vybrané anti-islámské hnutí IVČRN, které působí na území České republiky. V první části práce stručně popíše souvislosti jejího vzniku na našem území a zasadí ho do evropského kontextu. V druhé části práce student podrobí kritické analýze texty a aktivity vybraného hnutí. Cílem této analýzy bude zjistit, jaký obraz islámu toto hnutí nabízí široké veřejnosti, u které v současnosti nabývá na popularitě. Dále bude poukázáno na konkrétní rétorické obraty a případné problémy, které v jeho rámci vznikají.

Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Korán. Praha: Academia, 2000. Mendel, Miloš. Ostránský, Bronislav. Rataj, Tomáš. Islám v srdci Evropy. Vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemích. Praha: Academia, 2008. Mendel, Miloš. Muslimové a jejich svět. O víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu. Praha: Dingir, 2015. Ostránský, Bronislav. Atlas muslimských strašáků. Praha: Academia, 2014. Kumar, Deepa. Islamophobia and the Politics of Empire. Haymarket Books, 2012. ISBN-13: 978-1608462117. Esposito, L., John. Kalin, Ibrahim. Islamophobia: The Challenge of Pluralism in the 21st Century. Oxford University Press, 2011. ISBN-13: 978-0199753659. Lean, Nathan. The Islamophobia Industry: How the Right Manufactures Fear of Muslims. Pluto Press, 2012. ISBN-13: 978-0745332536. Bunzl, Matti. Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe. Prickly Paradigm Press, 2007. ISBN-13: 978-0976147589.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Viola Pargačová, Ph.D.**
Katedra religionistiky

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2019**

L.S.

---

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Mgr. Zbyněk Vydra, Ph.D.
pověřený vedením katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2018

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20. 4. 2020

Anežka Matyášová

Poděkování

Mé poděkování patří v první řadě Mgr. Zuzaně Černé, Ph.D. za laskavé uvedení do tématu a citlivý přístup během studia.

Dále chci též velmi poděkovat za kritiku a precizní vedení práce Mgr. Viole Pargačové, Ph. D., neboť její trpělivost a cenné rady mi pomohly práci dovést do konce.

NÁZEV

Prezentace islámu v anti-islámské organizaci IVČRN

ABSTRAKT

Studentka se ve své práci zaměří na vybrané anti-islámské hnutí Islám v České republice nechceme (dále jen IVČRN). V první části práce stručně popíše souvislosti jejího vzniku na našem území a zasadí ho do evropského kontextu. V druhé části práce studentka podrobí kritické analýze texty vybraného hnutí. Skrze komparaci starších anti-islámských polemik bude dále poukázáno na konkrétní rétorické obraty a případné problémy, které v jejich rámci vznikají. Cílem této analýzy bude zjistit, jaký obraz islámu toto hnutí nabízí široké veřejnosti, u které v současnosti nabývá na popularitě.

KLÍČOVÁ SLOVA

Islám, anti-islamismus, islamofobie, Česká republika

TITLE

The presentation of Islam in Anti-Islamic Organization IVČRN

ABSTRACT

Student will focus on anti-islamic movement IVČRN, which is active in the area of Czech republic. In the first part should be briefly understood why this movement have to appeared in Czech republic and put them into context of events. The second part compare previous anti-Islamic writings since first meeting our culture with muslim's world. Further this work will show some typical usage of rhetoric fails. The purpose of this analyze is find out how this anti islamic organization shapes public opinion about islam.

KEYWORDS

Islam, anti-Islamism, islamophobia, Czech republic

OBSAH

ÚVOD	10
1. METODOLOGIE	13
2. FENOMÉN ISLAMOFOBIE.....	14
3. KOMPARACE ANTI-ISLÁMSKÝCH POLEMIK.....	21
3. 1 Organizace Islám v České republice nechceme.....	22
3. 2 Antialkorán	26
3. 3 Komparace textů	29
4. ZÁVĚR.....	37
SEZNAM LITERATURY.....	39

ÚVOD

Tato bakalářská práce se věnuje tématu prezentace islámu v anti-islámské organizaci Islám v České republice nechceme (dále jen IVČRN). V současné střední Evropě se neustále objevuje množství organizací, které se více či méně profilují tím, že vyjadřují odpor vůči islámu a jeho vyznavačům. Taktéž dávají najevo nesouhlas s domnělou či skutečnou islamizací veřejného prostoru evropských států. Česká republika není z tohoto vývoje vyčleněna, téma anti-islamismu je předmětem zájmu parlamentní i mimoparlamentní politiky. V neposlední řadě zasahuje i do projevů některých vysokých státních představitelů. S působením anti-islámských organizací úzce souvisí i násilné projevy (např. útoky a napadení zahalených žen) a polarizace veřejné debaty s následným rozdělováním společnosti do různých pomyslných „táborů“.

V této práci se nesoustředím na to, obsáhnout celou historii vývoje anti-islámské politiky v České republice, ani nabídnout výzkum hodnotící začleňování muslimů v České republice. Zaměřím se na prezentaci islámu v české anti-islámské organizaci IVČRN, neboť tato organizace má zásadní podíl na tom, jakou podobu u nás islám ve veřejném mínění získal. IVČRN dále ovlivňuje veřejné mínění o islámu skrze to, jak ho prezentuje.¹

Mediální obraz má totiž nezanedbatelný vliv na celkové chápání určitého fenoménu. *„Zvláště v době, kdy všude se deroucí mediální zkratky nabízejí stále jednodušší vysvětlení stále složitějších jevů, ačkoli možnost cestovat prakticky kamkoli a kdykoli by nám spolu s novými technologiemi měla naopak umožňovat o to hlubší poznání,“*² opak je pravdou. Sociolog Daniel Topinka uvádí, že pro české prostředí je typický vysoký a zvyšující se zájem o téma islámu

---

¹ MAREŠ, Miroslav a kol. Ne islámu! Protiislámská politika v České republice. Brno: Muni press. 2015, s. 86.

² TUREČEK, Břetislav. Světla a stíny islámu. Praha: Knižní klub. 2007, s. 9.

provázený vyhraněnými postoji (názory) za současné minimální znalosti reálií týkajících se islámu a muslimů u těch, kteří tyto postoje zastávají. Zdá se, že jediné, co populace o islámu a muslimech na svém teritoriu jednoznačně ví, je skutečnost, že jsou hrozbou.³

Bronislav Ostřanský se též ptá, jak je možné, že se v uplynulých letech v České republice objevilo několikrát tolik rozbouřených emocí, přestože jsme zemí jen s nepatrnou muslimskou menšinou. Mnohem více se ale pozastavuje nad tím, kolik vzdělaných a jinak kriticky smýšlejících jedinců se v rámci polemik o islámu bylo ochotno přepnout do „jiného modu“, aby následně přitakávali lžím a prokazatelným nesmyslům.

Ostřanský vysvětluje, že tyto nepravdy či polopravdy bývají v médiích nezdědky prezentovány jako „alternativní pohledy“. Šířitelé těchto bludů si zvykli se zaštitovat bojem „proti politické korektnosti“. Stále více se tak může zdát, jako by u debat o muslimech neplatilo pravidlo, že v serióznější rovině polemik je možné a hlavně žádoucí dokázat rozlišovat názory a fakta, a především, že přinejmenším část výroků o islámu a muslimech lze spolehlivě verifikovat.⁴

V teoretické části se nejprve stručně zameřím na fenomén islamofobie, na vývoj anti-islamismu a samotnou historii anti-islámské organizace Islám v České republice nechceme. Ve druhé části práce se budu snažit porovnat argumenty této organizace s prvotními anti-islámskými argumenty na našem území. Mým předpokladem je, že tato argumentace se za více jak 400 let nezměnila, a že je stále velmi spjatá s křesťanským světonázorem.

Společnost tehdy i nyní má neustále potřebu vymezování se vůči nějaké skupině či skupinám, a muslimové v současném politickém diskurzu splňují představy o jinakosti populistických politiků. Mimo to je také zřejmé, že domnělé či skutečné problémy způsobené soužitím muslimů s jinými lidmi se nemění, a nejsou nijak radikálnější, než jak se nám snaží

---

³ ČERNÝ, Karel (ed.) Nad Evropou půlměsíc I. Praha: Karolinum. 2015, s. 12.

⁴ OSTŘANSKÝ, Bronislav. Islamofobie po česku. Praha: Academia. 2017, s. 17.

namluvit mnoho politiků či anti-islámských organizací.

Slovy Bronislava Ostránského: *„Dnešní anti-islámský étos není ničím novým, byť v kontextu počátku třetího milénia může svou jadrností překvapit.“*⁵ Historie české nesnášenlivosti až nenávisti proti islámu a jeho vyznačům sahá do samých počátků našich kontaktů s tímto náboženstvím. Současné stereotypy o muslimech mají vsutku na co navazovat. Raně novověké filipiky proti Tukům (tehdejším slovníkem saracénům, hagarénům, izmaelitům, mohamedánům, pohanům aj.) neodmyslitelně patří k našemu písemnictví. Nejznámější z nich je kniha Antialkorán od Václava Budovce z Budova.⁶

---

⁵ OSTRÁNSKÝ, Bronislav. Islamofobie po česku. Praha: Academia. 2017, s. 27.

⁶ Ibid., s. 27.

1. METODOLOGIE

V první části své práce nabízím stručný přehled diskuze o islamofobii, o původu a přeměně tohoto fenoménu. Také se pokusím stručně popsat souvislosti vzniku organizace IVČRN na našem území.

V druhé části práce podrobím krizické analýze texty organizace Islám v České republice nechceme. Budu komparovat anti-islámské polemiky: dílo Antialkorán od Václava Budovce z Budova a současnou anti-islámskou polemiku, která je reprezentována Argumentačním manuálem na internetových stránkách organizace Islám v České republice nechceme.

Paradoxně současná situace v naší společnosti mnohem více vypovídá o tom, co se odehrává uvnitř našeho společensko-kulturního prostředí než že by vysvětlovala proces změny u muslimů.

2. FENOMÉN ISLAMOFOBIE

Na začátek je nutné upozornit, že samotný pojem islamofobie je nejasně definovaný a jeho význam se mnohokrát změnil. Též je na něj možné pohlížet z různých úhlů pohledu a vědních disciplín. „*O islamofobii se hovoří jako o mnohvrstevnatém fenoménu.*“⁷ Pro potřeby této práce a uchopení diskuze o fenoménu anti-islamismu je zmapování různého uchopení tohoto pojmu zásadní. Působení anti-islámských organizací ovlivňuje veřejnou debatu a českou společnost, která si do vidiny „společného nepřitele“, demonizovaného islámu a jeho představitelů, projektuje vlastní frustraci.

Jako výchozí pojem terminologické analýzy volím pojem islamofobie, protože se objevuje v kontextu působení anti-islámských organizací velmi často, přestože není přesně definován. Současní autoři obvykle islamofobii definují jako anti-islámské postoje (například Mareš 2015), či projevy vyjadřující pocit nadřazenosti vůči muslimům, ať již se jedná o předsudky či negativní stereotypy.⁸

Termín islamofobie v dnešní době čím dál více splývá (nebo je nezáměrně či záměrně spojována) s pojmy jako migrace, fundamentalismus, xenofobie, rasismus aj. Právě tato provázanost s jinými negativními fenomény způsobuje nelehké rozklíčování reálného problému, neboť v každodenní praxi může islamofobie představovat průsečík mnoha přístupů, pohledů i způsobů myšlení.⁹

Slovo „islamofobie“ se poprvé objevuje v knize *Historie náboženství* od profesora hebrejštiny na Cambridge Univerzitě Stanleyho Arthura Cooka, vydaná roku 1923. Termín zmiňuje na straně 101 v kapitole „*Kronika*“¹⁰ v souvislosti s metodologií výzkumu

---

⁷ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Islamofobie po česku*. Praha: Academia. 2017, s. 41.

⁸ *Ibid.*

⁹ *Ibid.*, s. 43.

¹⁰ „Chronicle“ v originále.

náboženství. Pod „islamophobia“ zahrnuje směr (či spíše jev), kdy na akademické půdě humanitní badatelé zkreslují a zesměšňují takzvané východní myšlenky, v tomto případě islám, kdy badatelé označují Mohameda za šarlatána, epileptika apod...¹¹

Chris Allen uvádí, že pojem byl poprvé užít ve Francii v roce 1925 Étienne Dinetem a Slimou Ben Ibrahimem.¹² Dále se objevuje až v roce 1982 ve sborníku *Komparativní studie ve společnosti a historii*¹³ ve článku od Allana Christelowa z Bayero University v Nigérii nazvaný *Muslimské soudnictví a obecní politika v koloniálním Alžírsku a Senegalu*¹⁴. Zabývá se soudnictvím, resp. tím, jak se formoval systém vlády na koloniálních územích (když Napoleon Bonaparte ovládl území Egypta) a jak se smísily dohromady islámské prvky (*qádi* jako soudce) se západním způsobem vlády (resp. způsobem vlády Napoleona Bonaparte). Termín islamofobie je znovu použitý ve významu nedoceňování a přehlížení zaběhnuté, lokální tradice a kultury. Islamofobie má v této konotaci velmi blízko k termínu rasismus. Na další stránce opět zmiňuje v poznámce pod čarou islamofobii, která vyrůstá z nejistoty, kdy byli několikrát vznesené vágní obžaloby proti muslimským představitelům. Více tíhne k politologii, čerpá a odkazuje na francouzské zdroje této doby.¹⁵

Koncept islamofobie se mění s příchodem převratného díla E. Saida, který upozorní celý svět na nedostatek (absenci) reflexe vědců při zkoumání toho, co nazvali Orientem; na politický imperialismus, který vládne celé široké oblasti vědy. Nicméně v samotném díle přímo termín „islamofobie“ nezmiňuje, k islamofobii se vyjadřuje až v dalším díle *Přehodnocený Orientalismus*¹⁶, z roku 1985, kdy se věnuje kritice Orientalismu. Zde píše o tom, že ještě nikdo nevěnoval dostatečnou pozornost tomu, najít paralely mezi islamofobií a anti-semitismem.

---

¹¹ COOK, S. A. History of Religion. Cambridge. 1923, s. 101.

¹² ALLEN, Christopher. Islamophobia. Farnham, Burlington: Ashgate. 2010.

¹³ Srov. Original: Comparative Studies in Society and History.

¹⁴ Srov. Original: The Muslim Judge and Municipal Politics in Colonial Algeria and Senegal.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Srov. Original: Orientalism reconsidered.

Jelikož byl Said soustavně kritizován, že lze jeho dílo brát jako apologetické pro stát Izrael (a dílo *Orientalismus* použít jako obranu sionistů proti palestinskému nacionalismu, místo toho aby jeho upozorňovalo na podobnost mezi islamofobií a anti-semitismem)¹⁷, Said poukázal na mnohem širší problematiku celkového náhledu na Orient.

Dále Said píše o tom, že by se dalo očekávat zaujetí mnoha odborníků a kritiků pro zkoumání podobnosti nepřátelství k islámu v moderním křesťanském Západě, které by šlo historicky ruku v ruce, a pocházelo ze stejného zdroje (a bylo živeno stejným proudem) jako anti-semitismus. Dále uvádí, že „*kritika ortodoxních, dogmatických a disciplinárních postupů orientalismu přispívá k rozšíření našeho chápání kulturních mechanismů antisemitismu. Žádná taková vazba ale nikdy kritiky provedena nebyla...*“¹⁸

Jaké jsou paralely mezi anti-semitismem a islamofobií? Lze pro studium fenoménu islamofobie použít výzkum ohledně anti-semitismu? Mezi Semity bývali řazeni jak Židé, tak Arabové. Kde, kdy a proč nastal posun antisemitismus pouze jako nenávisť k Židům?¹⁹

Daleko více současná situace a hrozící návrat antisemitismu zakrývá mnohem naléhavější skutečnost islamofobie: zatímco tradiční antisemitismus (tedy nenávisť k Židům) proběhl v historickém kurzu s kontrolou (supercesí) národního státu, islamofobie se rychle objevuje jako definující podmínka nové Evropy. Geopolitické důsledky tohoto vývoje jsou obrovské.²⁰

---

¹⁷ PASTO, J. *Islam's „Strange Secret Sharer“: Orientalism, Judaism, and the Jewish Question*. Cambridge: Cambridge University Press. 1998, s. 437.

¹⁸ SAID, Edward. *Orientalism Reconsidered in Cultural Critique*, No. 1. Minnesota: University of Minnesota Press. 1985, s. 99.

¹⁹ Je tedy důvod vzniku a používání, rozšíření termínu islamofobie posunutí významu antisemitismus pouze na Židy?

²⁰ BUNZL, Martin. *Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe*. Chicago: Prickly Paradigm Press. 2007, s. 4.

Proč jsou muslimové stále obětí nepřátelství? Důvody nesnášenlivosti lze vysledovat v evropské podobě křesťanství. Bunzl píše o tom, že naše pojetí evropské identity je, bohužel, významným hnacím motorem anti-semitismu a islamofobie. Podobnost antisemitismu a islamofobie je jejich historický vztah k Evropě, která je vnímaná jako exkluzivně křesťanská: „...všechny ostatní náboženství, včetně judaismu a islámu, byly vyloučeny z převládajícího porozumění identitě Evropy jako křesťanské a bílé, jak islám, tak i judaismus již dlouho sloužily Evropě jako ‚jiný‘, jako symbol pro odlišnou kulturu, náboženství a etnickou příslušnost.“²¹ Anti-semitismus existuje v samotném jádru exkluzivního sebepojetí Evropy. A stejně tak i islamofobie. „A zatímco muslimové netrpěli, nezažili trauma genocidy, jejich strukturální pozice jako těch ‚jiných‘ je zcela analogická situaci Židů.“²²

Dále někteří autoři tvrdí, že anti-semitismus byl politicky vytvořený konstrukt (vznikající v době německého nacionalismu při snaze o etnickou čistotu) ale Židé nejsou hrozbou, protože přejali naše kulturní tradice, kdežto je racionálně odůvodněné se bát islámu, neboť muslimové si ponechali vlastní tradice, které nejsou kompatibilní.²³ Tato myšlenka starého etnického kulturního konstruktů anti-semitismu a označení existence islamofobie jako novodobého konstruktů odlišuje anti-semitismus a anti-islamismus ne v náboženské a ideologicko-konfesní rovině, ale v rovině kulturní.

Diskuze o tom, zda je anti-semitismus a anti-islamismus totožný či podobný fenomén, či zda se jedná o zcela samostatný jev, stále není uzavřena. Bunzl (2007) uvádí, že islamofobní tvrzení jsou ve skutečnosti zcela odlišné od tvrzení moderního antisemitismu: „Zatímco dříve anti-semité zkoumali vhodnost Žida pro zařazení do národního společenství, islamofobové

---

²¹ BUNZL, Martin. *Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe*. Chicago: Prickly Paradigm Press. 2007, s. 9-10.

²² *Ibid.*, s. 10.

²³ Pro srovnání: BUNZL, Martin. *Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe*. Chicago: Prickly Paradigm Press. 2007, např. s. 45 (vyskytuje se vícekrát).

nejsou zvláště znepokojeni, zda muslimové mohou být dobrými Němci, Italy nebo Dány. Spíše se ptají, zda muslimové mohou být dobrými Evropany.“²⁴

Na těchto vybraných příkladech ilustruji, že zatím nelze srovnávat fenomén anti-semitismu a anti-islamismu, protože každý z fenoménů má svá specifika. Je to ale podnětné téma pro další výzkumy.

Jak se dále vyvíjelo definování termínu islamofobie po převratném díle Edwarda Saída a jeho následné kritice? Francouzský orientalista Berthélémy d'Herbelot ve své knize *Orientální knihovna*, kam mu předmluvu napsal Antoine Galland²⁵ kritizuje a zmiňuje „perverzní učení mahometánské“. Galland dále používá termín islamofobie jako přístup, který zpochybňuje muslimskou víru. Knihy o Orientu představy o Orientu měly primárně potvrzovat (ne zpochybňovat) evropsko-křesťanské představy a předsudky/stereotypy. V mírně odlišném významu než v současnosti byl pojem islamofobie užíván za íránské revoluce na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let, kdy sloužil k označení odmítnutí muslimských zvyklostí, jako je nošení hidžábu apod.²⁶

Jako hlavní a nejčastěji používaná definice islamofobie v současném pojetí bývá citována studie britského think tanku The Runnymede Trust z roku 1997.²⁷ Ta v nejobecnější míře definuje islamofobii jako neodůvodněné nepřátelství²⁸ k islámu a odkazuje i k praktickým důsledkům takového nepřátelství, jako je nespravedlivá diskriminace muslimských jednotlivců a komunit a jejich vyloučení z hlavních politických a společenských záležitostí.²⁹

Islamofobie je podobně jako rasismus a homofobie kritickou kategorií označující předsudečné postoje a zejména diskriminační akty, které nejsou legitimní v demokratických

---

²⁴BUNZL, Martin. *Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe*. Chicago: Prickly Paradigm Press. 2007, s. 13.

²⁵ Francouzský orientalista, který objevil a přeložil dílo *Tisíc a jedna noc*.

²⁶ ALLEN, Christopher. *Islamophobia*. USA: Ashgate Publishing Limited. 2010.

²⁷ OSTŘANSKÝ 2014, PFAHL-TRAUGHER 2010.

²⁸ „hostility“

²⁹ The Runnymede Trust, 1997, in MAREŠ a kol., 2015.

zemích.³⁰

Pokusit se o historickou analýzu všech důvodů, které měly vliv pro vznik a rozšíření fenoménu islamofobie v rozsahu této práce nelze, avšak lze vysledovat signifikantní události potřebné pro kontext výskytu fenoménu v evropském kontextu. Zcela zásadní byly události 11. září 2001, které otřásly západním světem. V Evropě též diskuze a jednání o přijetí Turecka do Evropské unie. Od roku 1963, kdy vznikly první smlouvy, do roku 2004 kdy začalo samotné jednání o vstupu. Proti přijetí Turecka do Evropské unie vyjma Řecka bojovali i další státy a politici, kteří přispěli do tvorby anti-islámské a anti-turecké agendy. Objevovaly se pamflety typu *„jen kvůli tomu, že 3% Turecka se geograficky náhodou nachází v Evropě neznamená, že by Turecko bylo státem Evropy. Ve skutečnosti tam neproběhlo žádné období osvícení, žádná renesance, tyto základy pro evropskou kulturu.“*³¹

Islamofobie dnes: Bronislav Ostřanský ve své nejnovější publikaci *„Islamofobie po česku“* odkrývá souvislosti muslimsko-křesťanského soužití v evropském kontextu či současnou diskuzi o islámu a anti-islámu z mnoha vědních disciplín. Jako hlavní problém vidí v malé a nepravdivé informovanosti o islámu a muslimech.

Ostřanský zkoumá příčiny strachu a nenávisti k muslimům v České republice. Vyjadřuje se k tomu, jaké škody páchá neznalost a zaměňování termínů. Taktéž mluví o tom, že není jednoduché termín islamofobie definovat. Muslimové žijící v České republice i nemuslimové, zastánci i odpůrci islámu, odborníci i aktivisté se tak kolem islámu často střetávají a ještě častěji míjejí, přičemž společným jmenovatelem mnoha sporů bývá právě termín islamofobie. *„Do nedávna málo známý novotvar dnes plní zpravodajství, byť na tom nejzásadnějším, tedy jeho oprávněnosti a smysluplnosti, nepanuje dodnes shoda.“*³²

---

³⁰ The Runnymede Trust, 1997, in MAREŠ a kol., 2015.

³¹ BUNZL, Martin. *Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe*. Chicago: Prickly Paradigm Press. 2007, s. 33.

³² OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Islamofobie po česku*. Praha. Academia, 2017, s. 20.

Muslimové zkrátka vyvolávají u nemuslimů (a někdy především u muslimů jiného smýšlení) silné emoce, jež se většinou nezastaví v rovině argumentací. V úvodní kapitole „Islamofobie jako koncept i kolbiště“ se Ostřanský samozřejmě termínu a diskuzi okolo islamofobie věnuje. Několikrát uvádí, že je velmi těžké jednoznačně termín definovat, že je zde mnoho protikladných faktorů: „*Islamofobie – a na tento bod budeme opakovaně narážet – totiž zhusta představuje součást mnohem širších sporů či ideologických sporů.*“³³

Najdou se ale badatelé, kteří zavedený pojem odmítají, a navrhují lepší, či méně zavádějící alternativu. Ivan O. Štampach odmítá používání pojmu islamofobie, protože pro zkoumání fobie nejsou humanitní obory kompetentní.³⁴ Štampach navrhuje uvést místo pojmu islamofobie pojem anti-islamismus (či radikální anti-islamismus). Tento pojem ale někteří další badatelé označují za problematický vzhledem k tomu, že by mohl odkazovat na politické prosazování islámu ve veřejném prostoru, nebo dokonce ve striktním pojetí by potom mohl být používán synonymně s islámským extremismem.³⁵

Motivace anti-islamistických postojů zejména v České republice podle Štampacha mají společnou snahu o burcování proti islamizaci. Islamofobní postoje poté rozděluje na: nábožensky motivovaný anti-islamismus, rasový a etnický anti-islamismus a anti-islamismus motivovaný obranou liberálních hodnot.³⁶

Nově se v některých publikacích užívá pojem anti-islámská politika, který se jeví jako nejméně problematický, avšak v některém kontextu by mohl příliš odkazovat na politiku, zatímco by mělo jít o termín popisující vztah k náboženství, a ne k politice.³⁷

---

³³ OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Islamofobie po česku*. Praha. Academia, 2017, s. 35.

³⁴ MAREŠ a kol., 2015.

³⁵ *Ibid.*

³⁶ The Runnymede Trust, 1997, in Mareš a kol., 2015.

³⁷ Přehlednou monografii na našem území k fenoménu islamofobie vydal v roce 2017 Bronislav Ostřanský s názvem *Islamofobie po česku*, kterou jsem zde již mnohokrát citovala.

3. KOMPARACE ANTI-ISLÁMSKÝCH POLEMÍK

V této druhé části představím nejprve samotný vznik organizace Islám v České republice nechceme, a poté dílo Antialkorán od Václava Budovce z Budova, neboť je prvním českým anti-islámským dílem.

Ve druhé části práce řeším podobnost argumentů organizace Islám v České republice nechceme a dřívějších anti-islámských textů (Antialkorán). Texty IVČRN (nazvané jako Islamofilie v kostce aneb argumentační manuál) jsou pestrou směsí anti-islámských, anti-náboženských, xenofobních či jiných argumentů. Tyto argumenty jsou ve své podstatě srovnatelné s typem argumentů, které se objevují již v 16. století v dílech českých pánů, kteří mají zkušenost s pobytem v muslimské zemi. Ivan O. Štampach o Antialkoránu napsal, že ostrá polemika (Václava Budovce) byla především nábožensky motivovaná a že současné nábožensky zaměřené anti-islamistické projevy jsou Antialkoránu velmi podobné.³⁸

Mým předpokladem je, že stereotypy se ani po 400 letech neproměnily, a k tomu, aby většinová společnost rozuměla islámu, nejsme ani o krok blíže.

---

³⁸ Štampach 2017 in Ostřanský 2017, s. 198.

3.1 Organizace Islám v České republice nechceme

Platforma IVČRN vznikla v roce 2009 a na svém počátku byla úzce spojena s facebookovými stránkami, kde byla primárně založena jako komunita diskutérů. Její popularita v průběhu let sílila.³⁹ O síle a vlivu této stránky svědčí i to, že se objevila ve zprávě Ministerstva vnitra o extremismu za rok 2015, kdy islamofobní scéna z hlediska politiky proti extremismu zažila zásadní zlom. Tato zpráva reflektovala dění ovlivněné migrační krizí a navazovala na zpracování pravidelných čtvrtletních zpráv o extremismu. Byla v ní zmíněna nejen organizace Islám v České republice nechceme, ale i další.⁴⁰

Zkoumání minulosti a přítomnosti platformy IVČRN ve veřejném prostoru je komplikováno nejen vnitřními a vnějšími proměnami tohoto hnutí, ale také zásahy samotného Facebooku proti projevům IVČRN na této doméně. *“Velký význam při popularizaci odporu proti islámu měla facebooková platforma Islám v České republice nechceme.”*⁴¹ Tato stránka byla Facebookem odstraněna, dne 3. ledna 2017, stejně jako některé další islamofobní stránky.

Ještě před odstraněním stránky IVČRN z domény Facebooku bylo klíčovým datem v historii hnutí na Facebooku datum 11. ledna 2016, kdy došlo k zablokování oficiální stránky kvůli šíření nenávisti a xenofobie. K zablokování došlo již dříve, v červnu 2015, ovšem tehdy se administrátorům podařilo prokázat nezávadnost obsahu stránek. Jelikož v lednu 2016 již nezávadnost prokázat nešlo, okamžitě po jejím zrušení se aktivita platformy převedla na záložní stránku.⁴²

„Smazání stránky platformu nepoškodilo, spíše jí drobně pomohlo. Přestože se snížil celkový počet jejích fanoušků na třetinu, faktické zapojení zůstalo stejné; důvodně se dá dokonce

---

³⁹ FIALA, ŠLERKA 2017 in Ostránský 2017, s. 237.

⁴⁰ Ministerstvo vnitra České republiky, Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2015

⁴¹ OSTŘANSKÝ, Bronislav. Islamofobie po česku. Praha. Academia, 2017, s. 24.

⁴² FIALA, ŠLERKA 2017 in Ostránský 2017, s. 237.

předpokládat, že tímto pročištěním stoupl přirozený dosah stránky.“⁴³ Svou vytrvalostí zaujetí proti muslimům ale IVČRN slaví citelné úspěchy, neboť se jí podařilo získat na zdejší i politické scéně mnoho vlivných zastánců.⁴⁴

Organizace IVČRN je v současnosti prezentovaná a zastupovaná tiskovým mluvčím Arturem Fišerem.⁴⁵

Na webových stránkách organizace Islám v České republice nechceme definují slovo islamofobie takto: *„Islamofobie je slovo vytvořené fašisty, používané zbabělci k ovládnutí hlupáků. Být tu v 1942 kolaborantská lobby, tak nám říkají nacistofobové!*“⁴⁶ Na jejich úvodní stránce se můžeme dočíst v rubrice „Islamofob dne“ kdo se v minulosti jak zasadil o boj proti islámu. V dalším odkazu „Divize“ pod heslem „Nábor“ se uvádí, že IVČRN potřebuje nové síly na spoustu různých činností, například: monitoring médií o islámu a věci s ním souvisejících; distributory letáků a lepiče samolepek; dobrovolníky, kteří pomohou doplnit jejich evidenci mešit a modliteben, seznam prodejců halal atp.⁴⁷ Dále shání sponzory a finanční prostředky pro svou další činnost, výčet nabídek spolupráce ukončuje motto: *„V jednotě je síla.*“⁴⁸

IVČRN v odkazu Témata a kauzy nabízí na své stránce Argumentační manuál, kterým svým fanouškům a sledujícím nabízejí aktualizovanou⁴⁹ verzi anti-islámské příručky IVČRN, kterou komentuje následovně: *„Mnozí politici, křiví akademici a nenažraní kolaboranti z ‚neziskovek‘ se STÁLE budou snažit demagogicky ohýbat fakta, budou tvrdit, že islám je náboženstvím míru, že terorismus nemá vyznání apod. Jejich žvásty se budou*

---

⁴³ FIALA Jakub et Josef ŠLERKA. O sebezprezentaci stránky IVČRN na českém Facebooku in OSTŘANSKÝ Bronislav. Islamofobie po česku. Praha: Vyšehrad. 2017, s. 237-238.

⁴⁴ OSTŘANSKÝ 2017, s. 24

⁴⁵ <https://www.ivcrn.cz/kontakty/> 15.4. 2020

⁴⁶ Online: dostupné na: ivcrn.cz/ cit. 22.2. 2019

⁴⁷ Online: dostupné na: www.ivcrn.cz/kampane/nabor/ cit. 22.2. 2019

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Poslední update k 26. 12. 2016

*zaměřovat především na děti a mladé, názorově neukotvené lidi, kterým lze vymýt mozek nejsnadněji. Je proto vhodné, abychom měli po ruce argumenty, které uplatníme ve styku s pseudohumanisty automaticky, aniž by nás jejich kydy znejistěly a nutily nás pracně hledat odpovědi. Stahujte, tiskněte, diskutujte!*⁵⁰

Soubor s názvem „Islámofilie v kostce“ je volně ke stažení v pdf přímo na stránce IVČRN, či na stránkách ulozto.cz.⁵¹

Dokument začíná slovy: *“Mezi lidmi koluje o islámu řada mýtů, polopravd a výslovných dezinformačních lží. Některé mýty jsou velmi staré, jiné vymýšlejí pseudohumanisté, snažící se tak natírat zřídnu povahu této ideologie narůžovo a vytvářet informační šum. V následujícím seznamu se nejnámější nesmysly snažíme uvádět na pravou míru.*“⁵²

V tomto seznamu mýtů a jejich vysvětlení uvádějí 25 základních argumentů proti islámu a muslimům. Snaží se v této argumentaci tedy vyvrátit nejčastější argumenty pro obhájení islámu. První vyvrácení se týká mýtu “křesťané také páchali zvěrstva” (křížové výpravy, indiáni, nebo otrokářství).⁵³ Druhým mýtem k vyvrácení je tzv. “bílá vina” - tedy koloniální minulost a s tím související povinnost nést zodpovědnost za tyto události. Vyvrací, že by existoval nějaký dluh vůči post-koloniálním státům. Též odmítají to, že by mělo být naší povinností pomáhat uprchlíkům, alespoň z důvodu lidské solidarity.⁵⁴

Nezůstávají jen na obecné evropsko-americké rovině, ale řeší i politickou situaci Izraele. Tvrdí, že kdyby Izrael “neprovokoval”, nejsou konflikty na Blízkém východě a nedochází k přesunu muslimů kvůli válečným konfliktům (Argument č. 3).⁵⁵

---

⁵⁰ IVČRN, Islámofilie v kostce. 2016, s. 2.

⁵¹ Dostupné na: <https://uloz.to/file/ortWbuUxcdDR/islamofilie-v-kostce-pdf>

⁵² Ibid.

⁵³ IVČRN, Islámofilie v kostce. 2016, s. 2.

⁵⁴ IVČRN, Islámofilie v kostce. 2016, s. 3-4.

⁵⁵ IVČRN, Islámofilie v kostce. 2016, s. 4-5.

Dále se zabývají rozlišením toho, co je to islám (zpochybňují Korán a Mohameda, nazývají ho podvodníkem a islám označují jako násilné a nebezpečné náboženství).⁵⁶

Pro kompletní ukázkou mýtu a jejich vyvrácení podle IVČRN zde není více prostoru, další analýza proběhne v komparace s Antialkoránem na dalších stránkách.

---

⁵⁶ IVČRN, Islámofilie v kostce. 2016, s. 5-7.

3. 2 Antialkorán

První polemiky s islámem na našem území vznikaly ne primárně jako polemiky; byly spíše výsledkem snahy o zalíbení se církví a utužení vzájemných mocenských vztahů mezi mladými šlechtici. Ti se obvykle vydávali na dobrodružné cesty a výpravy, tzv. kavalírské cesty, aby na nich získali zkušenosti a osamostatnili se. Tyto cesty je zavedli i do míst, kde žili muslimové. Zpětně o těchto zkušenostech píšou do svých cestovatelských deníků, a občas spisy publikují. Takovýmto cestovatelským deníkem, který se snaží být zároveň poplatný své době je i Antialkorán, dílo Václava Budovce z Budova. Český šlechtic, politik a svérázný literát Václav Budovec (1551-1621) píše a publikuje v době kulturního rozkvětu tzv. rudolfinského manýrismu, v době oživeného jazykového i historického národního cítění.⁵⁷ Antialkorán je Budovcovo nejznámější náboženské a politicko-historické dílo, které prodělalo poměrně dlouhý vývoj.

Antialkorán psal nejen ze strachu. Turci se sice od 16. století nezadržitelně tlačili do střední Evropy, ta měla ovšem tolik vlastních problémů, že těžko mohla postřehnout, odkud jí hrozí větší nebezpečí. Jelikož si Budovec tuto realitu uvědomoval, pro osvětu a na ochranu a obranu Evropy píše svoje „*probuzeničko, troubě na vojnu proti tomu prokletému Mahometovi*“.⁵⁸

Již jen samotný název nám řekne mnoho o tom, jaký je Budovcův postoj k islámu: „*Antialkorán, to jest mocní a nepřemožitelní důvodové toho, že Alkorán turecký z ďábla pošel, a to původem ariánů s vědomým proti Duchu svatému rouháním.*“

Tato polemika, kterou hodlal vydat tiskem roku 1593 při vypuknutí nové války s Tureckem jako duchovní podporu vojákům odcházejícím do Uher, ovšem vzbudila nedůvěru cenzury. „*Antialkorán byl vydán až roku 1614, v příznivější době po Rudolfově majestátu,*

---

⁵⁷ REJCHRTOVÁ, Noemi, 1989 in BUDOVEC, Václav, 1989, s. 7.

⁵⁸ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, 1989, s. 7.

kdy byl Václav Budovec váženou společenskou a politickou autoritou. Tehdy, roku 1593, posuzoval spis nejvyšší kancléř a pražský arcibiskup, oba katolického vyznání.“⁵⁹

V konečném důsledku není ani tak zajímavé, co píše o islámu jako to, jak o něm píše. Snaží se oslovit česky mluvící čtenáře všech konfesí i vrstev, aby se spojili do boje proti islámu. Píše pro účel osvěty, „*zastává ten názor, že křesťanské Evropě se nepovede vojensky a politicky ubránit tureckým výbojům, pokud se nevypořádá i s úspěšnou ideologií islámu.*“⁶⁰

Václav Budovec považuje za největší hrozbu nákazu mentalitou nepřítele – tedy muslimů. „*Středověká Evropa tak dlouho bojovala s vyznavači islámu, až si sama osvojila prvky jeho myšlení.*“⁶¹ Tento názor pravděpodobně zachytil během svých cest. Zásadně ho ovlivnil rostocký profesor David Chytraeus, který ho nadchl pro hlubší poznání Orientu. Sám Chytraeus psal o situaci křesťanských církví pod nadvládou Turků ve východních krajích (dílo *Oratio de statu ecclesiarum*).

Budovec své poznatky o islámu čerpá jak z vlastních zkušeností, tak i z dřívějších pramenů. Osobní zkušenosti získává během sedmiletého pobytu v Cařihradu, kdy se ve funkci hofmistra družiny císařova vyslance zúčastnil ve jménu Rudolfa II. diplomatické návštěvy tureckého sultána Murada III. Znalosti islámu ale získává poctivým studiem dostupných pramenů a literatury. Volně užívá basilejskou latinskou edici koránu a jeho křesťanské „vyvrácení“ od Theodora Bibliandera z roku 1543 a 1550.⁶²

Avšak není prvním, kdo se české čtenáře snaží poučit o islámu: roku 1542 vydává kouřimský utrakvistický děkan Bartoloměj Dvorský v pražské Severinově tiskárně dvoudílný spis *Proti Alkoránu*. Z dalších děl, které se zabývají islámem zmiňme například cestopisy: Václav Vratislav z Mitrovic vypráví *Příhody z Turecka*; Kryštof Harant z Polžic

---

⁵⁹ FLEKOVÁ, Kateřina. *Obraz islámu v díle Antialkorán Václava Budovce z Budova*. Brno: Masarykova Univerzita, 2016, s. 25.

⁶⁰ BUDOVEC, Václav. *Antialkorán*. Praha: Odeon, 1989, str. 7.

⁶¹ BUDOVEC, Václav. *Antialkorán*. Praha: Odeon, 1989, str. 13.

⁶² *Ibid.*, s. 7-10.

a Bezruč popisuje cestu do Palestiny pod tureckou nadvládou. Objevují se i historické spisy: Kronika turecká od německého filologa Johannese Löwenclaua, kterou přeložil Jan Kocín z Kocínětu roku 1590 a vydá Veleslavín, či Kronika nová o národu tureckému napsaná v roce 1594.⁶³

Historicko-politická situace té doby měla pro Budovce a evropskou společnost v té době zcela konkrétní podobu: Osmanští Turci už od 14. století, velmi dobře zorganizovaní ve vojenském státě, podnikají světovládnou expanzi do Evropy. Uhry se od 20. let 16. století stávají krvavým bojištěm. Strach z Turků byl o to silnější u obyvatel Moravy a Slezska, které jako nárazníkové země se musely účinně vojensky bránit samy. Zde nebylo toliko třeba burčujících traktátů, „*neboť moravští šlechtici nespolehali na habsburskou podporu z Vídně, ale organizovali se svou obranu sami na vlastní náklady. Oproti tomu česká šlechta je označována za zpozděnou.*“⁶⁴

Budovec si je vědom politických souvislostí a možné role islámu v začínajícím konfliktu katolíků s utrakvisty, bratry, luterány a kalvinisty, kde mohl být islám společným a sjednocujícím nepřítelem, ale též spojencem jedné ze stran proti ostatním ve smyslu kalvinoturcismu.⁶⁵

Antialkorán je složen ze tří různých kapitol, z nich jsem při analýze nejvíce využila kapitolu první. V ní Budovec komentuje a vysvětluje obsah kapitol v Koránu, „*kteří Turci azoáry jmenují.*“⁶⁶

---

⁶³ REJCHRTOVÁ, Noemi, 1989 in BUDOVEC, Václav, 1989, s. 10-11.

⁶⁴ Ibid., s. 11.

⁶⁵ ŠTAMPACH 2017 in OSTŘANSKÝ 2017, s. 198.

⁶⁶ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, 1989, s. 41.

3. 3 Komparace textů

V této kapitole budu analyzovat společné prvky vybraných dvou textů: Islamofilie v kostce a Antialkorán. Ačkoli se IVČRN snaží argumentovat odkazováním na „moderní“ koncepty, jedná se však o podobné argumenty a typ rétoriky, který využíval i Václav Budovec, jak dále budu ilustrovat. V popisech a srovnání argumentů se nezaměřuji na doktrinální teologické rozdíly. Anti-islámské spisy tehdy i dnes zároveň mnoho vypovídají o veřejném mínění a vnímání náboženství. Oba texty (Antialkorán a Islamofilie v kostce IVČRN) splňují definice islamofobního textu dle studie britského think tanku The Runnymede Trust z roku 1997.

Tato studie v nejobecnější míře definuje islamofobii jako „*neodůvodněné nepřátelství, které může mít i praktické důsledky: nespravedlivou diskriminaci muslimských jednotlivců a komunit a jejich vyloučení z hlavních politických a společenských záležitostí.*“⁶⁷ Následně je stanoveno osm rozdílů, které jsou charakteristické pro rozpor mezi uzavřeným a otevřeným (v zásadě islamofobním) pohledem na islám:

1. Zda je islám nahlížen jako monolitický a statický nebo jako různý a dynamický;
2. Zda je islám nahlížen jako jiný a oddělený nebo jako podobný a vzájemně provázaný;
3. Zda je islám nahlížen jako podřadný nebo jako sice rozdílný, ale rovnocenný;
4. Zda je islám nahlížen jako agresivní nepřítel nebo spolupracující partner;
5. Zda jsou muslimové nahlíženi jako manipulativní nebo jako upřímní;
6. Zda je muslimská kritika „Západu“ odmítaná či diskutována;
7. Zda je diskriminující jednání vůči muslimům obhajováno nebo odmítáno;
8. Zda je protimuslimský diskurs nahlížen jako přirozený nebo problematický.⁶⁸

Jak v Antialkoránu, tak v Argumentačním manuálu se objevují tyto typy zkresení.

---

⁶⁷ MAREŠ, Miroslav a kol. Ne islámu! Protiislámská politika v České republice. Brno. Muni press, 2015, s. 7.

⁶⁸ THE RUNNYMEDE TRUST. Islamophobia: A Challenge for Us All. 1997. s. 4.

„U baru stojí katolík, ateista, homosexuál, Žid a Rom... ne, to není začátek vtipu, to je realita srazů a setkání příznivců IVČRN. Všechny nás spojuje svoboda, rozum a touha vzepřít se ideologii, která je násilím vnucována stovkám milionů lidí.“⁶⁹

IVČRN uvádí, že kritizuje islám a je proti islámu, protože *„se staví proti lidské přirozenosti a trpí tím i muslimové. Islám je spíše než náboženství politická ideologie jako třeba nacismus nebo komunismus a pokud by od jakékoli ideologie hrozilo dnes větší nebezpečí než od islámu, postavili bychom se jí.“⁷⁰* IVČRN informuje, že jejich kritika islámu nevychází z křesťanství, judaismu nebo jiné ideologie, ale *„ze základních ústavních principů – demokracie, sekularismu, lidských práv a rovnosti pohlaví.“⁷¹* V argumentu číslo 16. uvádějí, že *„islám neuznává svobodu slova a demokracii (demokracie je širk, neodpustitelný hřích, zpochybnění autority alláha, který skrze mohameda přinesl lidem právo šaría).“⁷²* Ovšem i kritika vycházející z těchto „moderních“ principů je latentně křesťanská.

Luboš Kropáček tvrdí, že všechny spisy proti muslimům na našem území nutně vycházejí z křesťanského myšlenkového zázemí. Polemiky mezi islámem a křesťany se vymezují vůči podobě Božího Zjevení: obě náboženství si kladou absolutní nárok na vlastnění konečně podoby Božího Zjevení. Křesťanský svět dle Kropáčka ve středověku vnímal islám jako herezi, v pozdním středověku jako samostatné a pobloudilé náboženství. Názor se trochu proměnil v době osvícenství: ojedinele byl islám chápán jako předběžná příprava ke křesťanství.

Ve dvacátém století již křesťané mluví o univerzální ekonomii spásy, avšak pravost Koránu je neustále zpochybňována.⁷³

---

⁶⁹ Islámofilie v kostce, s. 11.

⁷⁰ Islámofilie v kostce, s. 11.

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid., s. 14.

⁷³ KROPÁČEK, Luboš. Islám očima křesťanů, online

V polemikách je zřetelná asymetrie hodnocení Písma obou stran (muslimové a křesťané). Muslimové uznávají božský původ Tóry⁷⁴ i Evangelia⁷⁵, druhým dechem ovšem dodávají, že křesťané toto Zjevení „pokazili“. Oproti tomu křesťané Korán odmítli. Korán není ani zjevený, ani inspirovaný.⁷⁶

Antialkorán je plný neustálého opakování toho, že v případě muslimské víry a Koránu se jedná o podvodné dílo a že Mohamed byl podvodník. Například: „*Ačkoli Alkorán jest plný podvodů a jedovatého nakažení, však vyvoleným božím tudy se tvrdí, že sama Písma svatá Starého a Nového zákona jsou jistá a jedna pravda boží, ale v Alkoránu že jsou pouhé lži a podvody.*“⁷⁷ Václav Budovec svůj disrespekt ilustruje i používáním zabarvených výrazů.

Proto často při vysvětlování Koránu používá výsměšná slova, například Azoara LXXXV.: „*Tlampa nětco o zmrtvýchstání (...) Tak opět pepř s myšimi etc. směšuje*“⁷⁸ či na straně 38: „*Než v Alkoránu, tak jakž ten nejhloupější (i odpolu blázen pozná), jsou tak přespriliš hloupé a nechutné lži, že sama lež kdyby mluvit měla, musela by se za takové lži styděti*“.⁷⁹

Antialkorán není vytvořen nezaujatým pozorovatelem a je to samozřejmě při jeho četbě znát. Podstatnou součástí Antialkoránu je výtah ze súr Koránu, jednoho z dvou základních zdrojů islámu. Ačkoliv Budovec dává mnohokrát najevo, že si je jasně vědom důležitosti tohoto díla pro všechny muslimy, při jeho vysvětlování českému čtenáři rozhodně nehledí na detaily. Obsah Koránu představuje velmi stručně, dopouští se mnoha nepřesností a

---

⁷⁴ *tawrat*

⁷⁵ *indžil*

⁷⁶ KROPÁČEK, Luboš. Islám očima křesťanů, online.

⁷⁷ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon. 1989, s. 35.

⁷⁸ Ibid., s. 92.

⁷⁹ Ibid., s. 38.

dezinterpretací pramenících jen z povrchní znalosti souvislostí či z jejich evidentní neznalosti.⁸⁰

„Druhým zdrojem islámu je sunna. Na tomto místě se hodí poznamenat, že Budovcova polemika s islámem je namířena proti islámu sunnitskému, který byl státním náboženstvím v Osmanské říši.“⁸¹ Budovec si byl vědom faktu, že i mezi muslimy, stejně jako mezi křesťany, existují rozdíly, čili že islám není monolitním proudem.⁸²

Navíc se o literární zdroje ani nezajímal. Bylo pro něj podstatné hlavně to, že islám je jiný než křesťanství. Budovec v celém Antialkorán nezmínil skutečnost, že vedle Koránu je druhým kořenem víry sunnitských muslimů, jakožto majoritní náboženské skupiny v osmanské říši tradice, kterou reprezentují hadíthy. *„Namísto toho uvádí jako další zdroje víry muslimů vedle Koránu tři legendárně – mystické spisy. Obraz islámu, jak ho českému čtenáři představuje Václav Budovec z Budova, je značně pokřivený.“⁸³ Budovcovým cílem není seznámit čtenáře s islámem. Jeho cílem je dokázat, že islám není ve shodě s křesťanstvím. Snaží se čtenáře přesvědčit, že islám je jiný, a proto špatný. To je ten důvod, proč by se každý křesťan měl mít před scestnou vírou muslimů na pozoru.*

Zpochybňování pravosti Koránu a postava proroka Mohameda je často opakováno v Antialkoránu, ovšem IVČRN s kritikou nezůstává pozadu: v několika argumentech, konkrétně nejvíc v argumentech číslo 5 a 6. *„Mohamed byl prorokem, státníkem, zákonodárcem, soudcem, politikem a katem v jedné osobě. Islám je především nenávislná, xenofobní ideologie s totalitními prvky a nikoliv pouhé náboženství.“⁸⁴ „Mohamed osobně přepadl karavany, které se vůči němu nijak neprovinily, podvodem vylákal lidi z domovů,*

---

⁸⁰ VESELÁ, Naděžda. Antialkorán: Islám očima českého šlechtice. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 42.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid., s. 42.

⁸³ Ibid.

⁸⁴ Islámofilie v kostce, s. 6.

aby je mohl jen pro osobní mstu zabít, (...) A tento duševní mrzák je pro každého správně praktikujícího muslima věčným, nekritizovatelným vzorem.“⁸⁵

Václav Budovec si dostupné prameny, se kterými se setkal a které studoval, upravuje dle sebe. Polemika je vedena z pozice křesťana, přesvědčeného protestanta, který je silně ovlivněn reformační teologií a převažuje u něj příklon ke kalvinismu. Spoléhá na marginální poznámky Bibliandera a vše podivně zamíchává, navíc přidává vlastní zkušenosti s Turky. „*Nezajímá se vůbec o historické zasazení Koránu do arabského prostředí 7. století.*“⁸⁶

Dezinterpretace muslimských zdrojů ale není pouze záležitostí Budovcova snažení o zburcování mas proti domnělému či reálnému ohrožení islámem. Vytrhávání súr Koránu z kontextu používá ve svém argumentačním manuálu i organizace IVČRN - na straně 7 je vložena súra 2 verš 191 vytržená mimo kontext, navíc s přidaným komentářem: „*Zabíjejte je všude, kde je dostihnete, a vyžeňte je z míst, odkud oni vás vyhnali, vždyť svádění od víry je horší než zabití (poznámka: Ani náznak nenávisti, že?).*“⁸⁷

Tuto část ze druhé súry tak tvůrci Argumentačního manuálu interpretují zcela chybně – jenom jako ilustraci svých předpokladů o islámu jako násilné ideologii.

U konceptu islámu jako násilného náboženství ještě chvíli zůstaneme, jedná se o další společnou věc Antialkoránu a Islamofilie v kostce: islám jako náboženství násilí, dobývání, válek a nenávisti. V argumentačním manuálu IVČRN je argument islámu jako násilného náboženství dokonce na prvním místě.⁸⁸ V tomto argumentu se tvůrci IVČRN zaměřují na historii křižáckých výprav a tvrdí, že v minulosti konflikty způsobené křesťany byly pouze pro získání právoplatného území. V dalším argumentu číslo 3 se mimo jiné píše, že džihád

---

⁸⁵ Islamofilie v kostce, s. 1.

⁸⁶ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon. 1989, s. 14.

⁸⁷ Islamofilie v kostce, s. 7.

⁸⁸ Ibid.

tu byl za časů Mohameda „*a stále probíhá, protože Mohamed prorokoval džihád jako permanentní úsilí, které musí pokračovat, dokud se celý svět nepodrobí islámu.*“⁸⁹

Odpovědí na násilí a boj ze strany tvůrců polemyky Antialkorán je překvapivě také boj. „*Tak aby všickni poznávající ty tak hloupé básně, tím horlivěji křesťanské víry se přidrželi a turecké podvody znáti se učili, i také poznávající je, proti Turkům tím statečněji bojovali*“⁹⁰ píše Budovec. V Azoře XVIII. komentuje kapitolu Koránu, která dle něj téměř pořád nabádá k válce proti křesťanům a hrozí těm, kteří by snad před křesťany chtěli uprchnout, „*že jej čerti popadnou.*“⁹¹

Správný bojovník a správný křesťan se má vyvarovat možnému odpadlictví a být na pozoru vůči pokušením vlastní tělesné stránky. Nebude-li plně oddán víře v Trojjediného Boha, nenastane spasení duše, a vítězství v (pomyslném) boji s islámem bude bezvýznamné. Proti niterné a oddané křesťanské víře stojí vnější, pokrytecké náboženství islámu. To je pouze maskou schovávající zhoubné jádro – náchylnost k rozkoším, lascivní chování, starost o svou vlastní pohodlnost a tělesnost apod. „*Proti věřícímu křesťanu, který usiluje o spasení, stojí nevěřící a kacířský muslim, starající se pouze o světskou stránku života, a proto ho čeká věčné zatracení. Budovec nám obraz Turka či muslima předkládá jako figuru, která je zrcadlově převrácena vůči křesťanům.*“⁹² I Azoaru XX. vysvětluje jako jasný pokyn k válce: „*Opět k válce napomíná, aby nevěrní moci ku poslušenství zákona jeho přivedeni byli.*“⁹³

Na tureckém příkladu ukazuje, co dělá islám přitažlivým a politicky úspěšným. Budovec se domnívá, že vyhovuje přirozeným potřebám člověka, sjednocuje věřící stanovením dogmat a přesných rituálních předpisů, dává podrobné pokyny pro praxi a vidinou odměny účinně motivuje „dobré skutky“. Islám též vychází vstříc lidové pověrčivosti, apeluje na pud

---

⁸⁹ Islámofilie v kostce, s. 5.

⁹⁰ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon. 1989, s. 42.

⁹¹ Ibid., s. 69.

⁹² VESELÁ, Naděžda. Antialkorán: Islám očima českého šlechtice. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 42.

⁹³ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon. 1989, s. 70.

sebezáchovy, ale má pochopení pro lidské slabosti, takže umožňuje nekonfliktní spojení zbožnosti a prospěchářství.⁹⁴

Dále Turkům přiznává náboženskou toleranci, ale vyvažuje ji poukazem na náboženské tmářství, tyranovládu a především násilné poturčování křesťanských chlapců. Má za to, že příčina politických proher v zápasu s islámem je křesťanská neschopnost. Křesťané se v té době potýkali s neujasněným vyznáním, nevědomostí a nezaníceností pro vlastní víru. Čtenáře, které chce získat pro boj s Turky, utvrzuje v tom, v čem se křesťanství odlišuje: má jistotu Písma svatého, které jsou vykládané životem a dílem Ježíše Krista.⁹⁵ Taktéž rozdílnost a nejednotnost teologie (katolické a protestantské) chápe jako klad, který svědčí o vnitřním zaujetí pro obsah vyznání. Kdyby křesťané byli jednotní, tak by to dokazovalo jejich lhostejnost vůči pravdě. Tato možnost hádat se o víru, kterou mají nejen zasvěcení duchovní, ale i laická společnost, právě odlišuje křesťany a muslimy.⁹⁶

Při pročítání argumentačního manuálu IVČRN jsem viděla zřetelnou paralelu burcování společnosti proti islámu, stejně jako to činil Václav Budovec. IVČRN prostřednictvím odkazů na demokracii, sekularismus a lidská práva. Tvrdí, že nikoho nediskriminují, naopak. Chtějí dosáhnout toho, aby všichni lidé měli stejná práva. „*To islám diskriminuje židy, křesťany, homosexuály, ženy, ateisty. Ateisté a homosexuálové nemají právo žít, ženy mají poloviční hodnotu, křesťané jsdle islámu bludaři dobří na placení vysokých daní a židy je třeba vyhladit před soudným dnem – to je pohled islámu.*“⁹⁷ U Budovce se jedná o burcování k upevnění víry: „*Kterážto práce má, jestliže tobě, pobožný čtenáři, k horlivějšímu zamilování Krista Pána poslouží, kterýž tě vytrh z temno ti a podvodů tohoto světa (...) poněvadž po Mahometovi nepřestává ďábel skrze novou rodinu ty hrozné podvody pod novými zástěrami obnovovati.*“⁹⁸

---

⁹⁴ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, 1989, s. 17.

⁹⁵ Ibid., s. 16.

⁹⁶ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, 1989, s. 17.

⁹⁷ Islámofilie v kostce, s. 11.

⁹⁸ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, 1989, s. 43.

A posledním argumentem, ale ne neméně důležitým, který se neproměnil, je otázka ženských práv a postavení ženy. IVČRN v argumentu číslo 9. vyvrací, že by islám posílil ženská práva: „*V Byzanci, kterou islám zničil, měly ženy právo dědit, uzavírat smlouvy atd. dlouhá staletí před nějakým Mohamedem.*“⁹⁹ Citují Korán 4:34: „*Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jednomu z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetku svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a stráží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil strážít. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je!*“¹⁰⁰ Tučným písmem zdůrazňují, že „*práva žen jsou v islámu kodifikována podobně, jako my deklarujeme práva zvířat.*“¹⁰¹

Antialkorán Budovce se ale o postavení žen nevyjadřuje o nic lépe. Hned ve vysvětlení druhé Azoary píše o tom, že žena svému muži musí být ve dne i v noci povolná.¹⁰² (Budovec 1989: 62). V následující Azoaře o pravidlech islámu čtenáři vykládá, jak muslimové „*mohou mít co chtějí žen a aby žádná žena tělesného milování muži neodpírala, nýbrž Boha se bála a muže poslušna byla.*“¹⁰³

V Azoaře LXXV „*vyučuje, z jaké příčiny a jak manželka se propustiti má. Ježto bez toho hanební mahometáni s těmi svými ženami a kuběny co s hovady zacházejí, frejmarčujíc a prodávajíc je, což jsem sám velmi často v Konstantinopoli vídal.*“¹⁰⁴

---

⁹⁹ Islámofilie v kostce, s. 12.

¹⁰⁰ Ibid., s. 9.

¹⁰¹ Islámofilie v kostce, s. 12.

¹⁰² BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, s. 62.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid., s. 90.

4. ZÁVĚR

Cílem práce bylo komparovat současnou i dřívější polemiku s islámem na našem území. Jako prostředek zkoumání jsem použila analýzu anti-islámského díla Antialkorán Václava Budovce z Budova a Argumentační manuál organizace Islám v České republice nechceme. Při komparaci anti-islámských polemik vyvstaly tyto tři závěry:

- Anti-islámská argumentace je v podstatě neměnná.
- Jediná změna je v konceptu náboženské tolerance, kdy sám tento koncept prodělal významné změny.
- Polemiky informují více o situaci společnosti, která islám reflektuje jako „oni“ a ukazují identitu tvůrců polemik (latentně křesťanská).

Společným rysem polemik bylo zaměření na Korán, postavu proroka Mohameda, postavení ženy v náboženském systému a její práva. V neposlední řadě se shodují velkým důrazem na násilí a válku. V Antialkoránu např. *„s jakou chutí na vojnu jedou, a padající v bitvách že za mučedníky mají“*¹⁰⁵ a Islamofilie: *„Menšiny jsou primárním cílem útoků a je důležité si uvědomit, že pro islám je podřadnou menšinou každý nemuslim.“*¹⁰⁶

Při čtení argumentačního manuálu IVČRN a Budovcova Antialkoránu je zřejmé, že anti-islámský narativ se nezměnil. Vyjma jednoho konceptu: Budovec chválí náboženskou toleranci u muslimů, právě to je na islámu lákavé, že se dobře přizpůsobí a umí si poradit i s křesťany a Židy na svém území.

Druhým dechem ovšem dodává, že právě tato náboženská tolerance je špatná, protože to se svou vírou nemůžou myslet tak vážně, když tam trpí i ostatní náboženství. V současných textech IVČRN je právě islámu vyčítáno, že neakceptuje žádné jiné prvky,

---

¹⁰⁵ BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon, 1989, s. 108.

¹⁰⁶ Islamofilie v kostce, s. 11.

netoleruje jiné věřící a tím pádem je to v očích anti-islamistů nesnášenlivé a špatné náboženství, protože nedává prostor jiným. V Argumentu č. 8 se dočteme, že „*k vraždění křesťanů a jejich perzekucím na islámem ovládaném území dochází i dnes a bude docházet vždy, dokud bude existovat islám.*“¹⁰⁷

Jak IVČRN, tak i Václav Budovec islámem pohrdá. Zlehčuje náboženské projevy muslimů, nepřipouští jejich duchovní stránku. Zkrátka všemu, co je spojeno s projevem islámu, odpírá jakýkoliv smysl. Muslimy má buďto za podvodníky, nebo za slaboduché.

„*Komediální ironie dějin se projevila v rozhodování za stavovského povstání. Roku 1620 se měl právě Budovec stát tlumočником při uvítání s tureckým vyslancem. On, který chce sjednotit křesťany proti islámu, sám provází turecké poselstvo po Praze a vyjednává o možné turecké podpoře povstalců proti habsburské dynastii.*“¹⁰⁸ Budovec byl po porážce stavů neprávem obviňován katolickými literáty z propagace islámu.

Jaké bude pokračování aktivit IVČRN? Jelikož je anti-islámské myšlení přítomné v akademických kruzích i politické sféře České republiky, nedá se předpokládat, že ustane zastrašování společnosti nafukováním a vytvářením poplašných zpráv spojených s islámem a muslimy na našem území. Protože strach je silný faktor. Fungoval již před 400 lety, funguje i dnes. Vytváříme si image určitého nepřítele při utváření vlastní identity.

Cesta k objektivnímu studiu islámu byla od dob Budovcových velmi dlouhá a trnitá, bohužel ještě i v dnešní době, kdy naše faktické znalosti o islámu jsou opravdu komplexní a není důvod pro neobjektivitu, jsou mnohé zprávy, knihy a studie silně zatíženy dědictvím minulosti. Možná i účelově, právě jako v případě IVČRN.

---

¹⁰⁷ Islamofilie v kostce, s. 8.

¹⁰⁸ FLEKOVÁ, Kateřina. *Obraz islámu v díle Antialkorán Václava Budovce z Budova*. Brno: Masarykova Univerzita, 2016, s. 38.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ALLEN, Ch. Islamophobia. Farnham, Burlington: Ashgate. 2010

BUDOVEC, Václav. Antialkorán. Praha: Odeon. 1989

BUNZL, Martin. Anti-Semitism and Islamophobia: Hatreds Old and New in Europe. Chicago: Prickly Paradigm Press. 2007

COOK, S. A. History of Religion: Cambridge. 1923

ČERNÝ, K. (ed.) Nad Evropou půlměsíc I. Praha: Karolinum. 2015

ESPOSITO, L., John. Islamophobia: The Challenge of Pluralism in the 21st Century. Oxford University Press, 2011

FLEKOVÁ, Kateřina. Obraz islámu v díle Antialkorán Václava Budovce z Budova. Brno: Masarykova Univerzita, 2016

ISLÁMOFILIE V KOSTCE. IVČRN. 2016

Korán. Praha. Academia, 2000

KUMAR, Deepa. Islamophobia and the Politics of Empire Haymarket Books, 2012

LEAN, Nathan. The Islamophobia Industry: How the Right Manufactures Fear of Muslims. Pluto Press, 2012

MAREŠ, Miroslav a kol. Ne islámu! Protiislámská politika v České republice. Brno: Muni press, 2015

MENDEL, Miloš. Muslimové a jejich svět. O víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu. Praha: Dingir, 2015

- MENDEL, Miloš; OSTŘANSKÝ, Bronislav; RATAJ, Tomáš. Islám v srdci Evropy. Vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemích. Praha: Academia, 2008
- OSTŘANSKÝ, Bronislav. Atlas muslimských strašáků. Praha: Academia, 2014
- OSTŘANSKÝ, Bronislav. Islamofobie po česku. Praha: Academia, 2018
- PASTO, J. Islam's „Strange Secret Sharer“: Orientalism, Judaism, and the Jewish Question. Cambridge: Cambridge University Press. 1998
- SAID, Edward. Orientalism Reconsidered in Cultural Critique, No. 1. Minnesota: University of Minnesota Press. 1985
- THE RUNNYMEDE TRUST. Islamophobia: A Challenge for Us All. 1997
- TUREČEK, Břetislav. Světla a stíny islámu. Praha: Knižní klub. 2007
- VESELÁ, Naděžda. Antialkorán: Islám očima českého šlechtice. Brno: Masarykova Univerzita, 2009

DALŠÍ ZDROJE

KROPÁČEK, Luboš. Islám očima křesťanů. [online], 2019. [citováno 15. 4. 2019].

URL: <http://souvislosti.cz/497kro.html>

VÁCLAVÍK, David. Co nám říká narůstající vlna islamofobie o současné Evropě.

[online], 2015. [citováno 2. 3. 2020]. URL:

<https://www.online.muni.cz/komentare/6058-co-nam-rika-narustajici-vlna-islamofobie-o-soucasne-evrope>

BARTOŇOVÁ, Dominika. Islamofobie a její projevy na českou společnost. [online],

2016. [citováno 12. 1. 2020]. URL:

https://theses.cz/id/tvo8qc/Bakal_sk_prce_Barto_ov_2016.pdf